

Dr sci. Boris Krešić, docent
Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli

NASILJE U PORODICI - STAVOVI EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

SAŽETAK

Svako ima pravo na porodicu, ali ostvarivanje ovog prava ne podrazumijeva da jedan član porodice može ugrožavati stabilnost i prava drugih članova. Ugrožavanjem prava drugih članova porodice, porodica prestaje biti privatna stvar i postaje problem sa kojim se društvo mora suočiti. U radu se daje kraća analiza presuda Evropskog suda za ljudska prava, donesenih u posljednjih pet godina, koje se odnose na nasilje u porodici. Analizom navedenih presuda autor ističe najznačajnije stavove Suda i minimalne standarde koje država mora obezbijediti kako bi se zaštitila žrtva nasilja u porodici.

Na osnovu analiza i izvještaja koji se odnose na nasilje u porodici u Bosni i Hercegovini u radu se konstatuje da se zakonski propisi u oblasti nasilja u porodici primjenjuju ali da žrtva nasilja u stvarnosti nije zaštićena.

Ključne riječi: nasilje, porodica, obaveza države, ljudska prava.

Uvod

Kršenje osnovnih ljudskih prava može dovesti do odgovornosti države, i to ne samo zbog samog čina kršenja nekog od prava propisanih Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: *EKLJP*), već i zbog nedostatka pozitivne obaveze države da spriječi povredu tih prava. Zapravo, država je obavezna sa dužnom pažnjom osigurati poštivanje ljudskih prava, a da bi ispunila ovu obavezu ona mora spriječiti, istražiti i kazniti onoga ko krši ljudska prava.

U posljednjih pet godina Evropski sud za ljudska prava (u daljem tekstu: Sud), odlučujući u predmetima koji su se odnosili na nasilje u porodici, utvrdio je postojanje pozitivne obaveze države i odredio minimalne standarde zaštite žrtve nasilja u porodici. Stavovi Suda su uticali na donošenje Konvencije Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi

protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, što se, između ostalog, i navodi u preambuli Konvencije.¹ Cilj ove Konvencije je da se spriječe krivična djela nasilja u porodici i da ova djela u budućnosti ne predstavljaju nizak prioritet u istragama i sudskim postupcima, što bi značajno trebalo doprinijeti nekažnjavanju počinitelaca i prihvatanju takvog ponašanja.²

1. Praksa Evropskog suda za ljudska prava

Zabrana nasilja u porodici nije izričito navedena u *EKLJP*. Međutim, Sud, odlučujući u predmetima nasilja u porodici poziva se na zaštitu prava na život, zabranu nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i zabranu diskriminacije.

Postojanje obaveze policijskih organa na pokretanje istrage i krivičnog postupka, u slučajevima kada je nadležnim organima poznato da je realno očekivati izvršenje nasilja u porodici, Sud je utvrdio u predmetu *Kontrová* protiv Slovačke³, broj 7510/04, od 31. maja 2007. godine. U ovom predmetu bračni partner aplikantice je vatrenim oružjem ubio sebe i njihovo dvoje djece. Lišenju života prethodili su slučajevi nasilja kao i prijetnje ubistvom iz puške. Sud je konstatovao da je stanje u porodici bilo poznato policijskim organima i da su policijski organi imali niz specifičnih obaveza, koje su uključivale prihvatanje aplikanticine prijave, pokretanje istrage i pokretanje krivičnog postupka protiv njenog bračnog partnera bez otežanja, uključujući i pravilno registrovanje poziva u pomoć, davanje odgovarajućih savjeta i poduzimanje mjera s obzirom na informacije da bračni partner aplikantice posjeduje vatreno oružje i prijeti.⁴ Policijski organi su imali čitav niz određenih zakonskih i administrativnih obaveza ali oni nisu osigurali izvršenje svojih obaveza. Prema ovakvom stavu Suda može se smatrati da je država obavezna djelovati i u onim slučajevima kada je nadležnim organima poznato da je realno za očekivati izvršenje nasilja u porodici. Iako se u ovom slučaju radilo nesumnjivo o procesnim

1 Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici donesena je 11. maja 2011. godine u Istanbulu. U trenutku pisanja ovoga rada Konvenciju su potpisale 24 zemlje. Na službenoj stranici Vijeća evrope (u trenutku pisanja rada) nije navedeno da je BiH potpisala i ratifikovala ovu Konvenciju.

2 Član 49. Konvencije. Konvencija na bosanskom jeziku, dostupna na web stranici: <http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/texts/Convention%2010%20Bosnian.pdf>.

3 *Kontrová* protiv Slovačke. Presuda preuzeta sa web stranice: http://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/resources/Kontrova%20v.%20Slovakia_en.asp

4 Para 53. *Kontrová* protiv Slovačke.

propustima policijskih vlasti, Sud nije našao potrebnim definirati ovu povredu kao povredu procesnog aspekta člana 2. te je time jasno pokazao da propuste u istražnom postupku, u ovom kontekstu, drži neodvojivim djelom sadržajne povrede preventivne obveze zaštite prava na život, u smislu nepoduzimanja potrebnih mjera koje bi dovele do toga da se opasnost za život ukloni.

Postojanje obaveze nadležnih organa da zaštite žrtvu nasilja u porodici, kako se ono u budućnosti ne bi događalo, Sud je utvrdio u predmetu *Bevacqua* i S. protiv Bugarske⁵, broj 71127/01, od 12. juna 2008. godine. Tokom trajanja postupka za razvod braka i postupka o ostvarivanju roditeljskog staranja desila su se najmanje četiri zasebna nasilna incidenta prema aplikantici, koja je izvršio njen bračni partner. Nakon policijskog upozorenja bračnom partneru aplikantice, aplikantici je rečeno da može podnijeti privatnu tužbu protiv njega.

U ovom predmetu Sud nije prihvatio da prava aplikantice, zagarantovana *EKLJP*, mogu biti zaštićena samim pokretanjem krivičnog postupka, niti da *EKLJP* zahtjeva krivično gonjenje, nasuprot zakonskog gonjenja od strane žrtve, u svim slučajevima porodičnog nasilja.⁶ Propust vlasti da odredi sankciju ili da na neki drugi način osigura da se bračni partner aplikantice suzdrži od nezakonitih radnji je ono što je bilo presudno, jer je to dovelo do uskraćivanja pomoći aplikantici i njenom sinu, pomoći koja im je bila neophodno potrebna.⁷ Sud je, kao i u predmetu *Kontrová* protiv Slovačke, naglasio da nije od značaja činjenica da žrtva ima pravo na pokretanje krivičnog postupka, već se žrtvi, ukoliko nadležni organi imaju saznanja o postojanju opasnosti za život, mora pružiti pomoć, odnosno zaštititi od nasilja.

U predmetu *Opuz* protiv Turske, broj 33401/02, od 9. juna 2009. godine, Sud je utvrdio da je došlo do povrede člana 2. *EKLJP* u smislu smrti majke aplikantice; da je došlo do povrede člana 3. Konvencije u smislu propusta vlasti da zaštite aplikanticu od nasilja u porodici koje je počinio njen bivši bračni partner; da je došlo do povrede člana 14. Konvencije, a u vezi sa članom 2. i 3. Konvencije. U ovom predmetu Sud je utvrdio da, u slučajevima kada žrtva nasilja u porodici odustane od krivičnog gonjenja, postoji obaveza vlasti da nastavi krivično gonjenje kako bi se zaštitilo zdravlje i pravo drugih.

⁵ *Bevacqua* i S. protiv Bugarske. Presuda preuzeta sa web stranice: <http://www1.umn.edu/humanrts/research/bulgaria/BEVACQUA.pdf>

⁶ Para 82. *Bevacqua* i S. protiv Bugarske.

⁷ Para 83. *Bevacqua* i S. protiv Bugarske.

Bračni partner aplikantice prijetio je aplikantici smrću te izvršio ozbiljne napade prema njoj i njenoj majci, što je kulminiralo pucnjavom sa smrtnim posljedicama. Ishod ovog napada je bila smrt majke aplikantice. Bračni partner aplikantice je osuđen na nešto više od petnaest godina zatvora za ubistvo (ali je pušten do ulaganja žalbe) a za ranije slučajeve je dobio male kazne ili novčane kazne (uključujući, naročito, malu novčanu kaznu za napad nožem na aplikanticu, pri čemu je ona zadobila sedam uboda nožem).

Vlada se u ovom predmetu branila činjenicom da svaki put kada su organi gonjenja pokrenuli krivični postupak protiv bračnog partnera aplikantice navedeni se postupak morao obustaviti, u skladu sa domaćim zakonom, zato što bi ona i njena majka povlačile uložene prijave. Vlada je isticala da bi svako miješanje državnih vlasti predstavljalo povredu prava iz člana 8. *EKLJP*. Sud je u ovom predmetu podsjetio na predmet *Bevacqua* i *S. protiv Bugarske*, gdje je konstatovano kako stav vlasti, da nije bilo potrebno pružiti pomoć, jer se sukob ticao „privatnih stvari“, nije bio u skladu sa njihovom pozitivnom obavezom da aplikantici osiguraju uživanje njenih prava. Sud je ponovio da u nekim slučajevima uplitanje državnih vlasti u privatni odnosno porodični život pojedinca može biti i neophodno kako bi se zaštitilo zdravlje i pravo drugih, odnosno da bi se spriječilo počinjenje krivičnog djela.⁸ Ozbiljnost rizika po majku aplikantice značila je da je u predmetnom slučaju intervencija vlasti bila neophodna. Imajući u vidu težinu krivičnih djela koje je počinio bračni partner aplikantice u prošlosti, organi gonjenja je trebalo da budu u mogućnosti da nastave krivično gonjenje u javnom interesu, bez obzira na to što su žrtve povlačile podnesene prijave.⁹ U ovom predmetu Sud konstatuje da u slučaju nasilja u porodici, prava počinioaca ne mogu imati veći značaj od ljudskih prava žrtve na život i na fizički i mentalni integritet.¹⁰

S obzirom na činjenicu da je osumnjičeni odranije bio poznat policiji zbog nasilničkog ponašanja, lokalni državni tužilac ili sudija suda za prekršaje mogli su na vlastitu inicijativu odrediti jednu ili više mjera zaštite definiranih u glavi 1. i 2. Zakona br. 4320. Također su mogli izreći zabranu kojom, bračnom partneru aplikantice, ne bi bilo dozvoljeno da kontaktira, komunicira ili se približava njenoj majci. Nasuprot tome, kao odgovor na učestale zahtjeve njene majke da je zaštite, policija i sud za prekršaje naprosto su samo uzimali izjavu od bračnog partnera aplikantice i puštali ga na slobodu. I dok su vlasti osim uzimanja izjava ostale pasivne

⁸ Para 144. *Opuz* protiv Turske.

⁹ Para 145. *Opuz* protiv Turske.

¹⁰ Para 147. *Opuz* protiv Turske.

gotovo dvije sedmice, bračni partner aplikantice je usmrtio njenu majku. U tim okolnostima, Sud je zaključio kako se ne može smatrati da su državne vlasti pokazale neophodnu revnost. Stoga nisu ni ispunile svoju pozitivnu obavezu da zaštite pravo na život majke aplikantice, u smislu člana 2. Konvencije.¹¹

U predmetu A. protiv Hrvatske, broj 55164/08, od 14. oktobra 2010. godine, nasilje se dešavalo u periodu od tri godine. Počinitelju nasilja, osobi B, dijagnosticirani su teški poremećaji mentalnog zdravlja, koji su vjerovatno predstavljali korijen njegovog nasilničkog ponašanja. Vlasti su poduzele različite mjere uključujući, u kontekstu krivičnog postupka, pritvor kao i druge zaštitne mjere, zabranu prilaska koja je zabranjivala osobi B. da se približi aplikantici. Međutim, bile su predložene i druge mjere (uključujući pritvor, psihijatrijsko liječenje, i novčane kazne) ali one nisu bile implementirane.

Činjenice o kojima je u ovom predmetu bilo riječi odnosile su se na česte incidente koji su uključivali nasilje u razdoblju od decembra 2003. do juna 2006. godine, to jest oko dvije godine i sedam mjeseci. Nasilje je bilo kako verbalno, uključujući ozbiljne prijetnje smrću, tako i tjelesno, uključujući udaranje aplikantice rukama i nogama po glavi, licu i tijelu, čime su joj nanesene ozljede. Sud je okolnosti iz ovog predmeta sagledao sa aspekta člana 8. *EKLJP*.

Sud je u ovom predmetu prvenstveno naznačio da je tjelesna i moralna cjelovitost pojedinca obuhvaćena pojmom privatnog života. Pojam privatnog života širi se i na područje odnosa između pojedinaca. Nadalje, čini se da u načelu ne postoji razlog zbog kojeg bi se pojam “privatnog života” trebao razumjeti na način da isključuje napade na tjelesnu cjelovitost osobe.¹² Iako je osnovni cilj člana 8. *EKLJP* zaštita pojedinca od proizvoljnih radnji javnih tijela, uz to mogu postojati i pozitivne obveze kao sastavni dio “poštivanja” privatnog i porodičnog života, a te obveze mogu podrazumijevati donošenje mjera na području odnosa između pojedinaca.¹³ Prema članu 8. *EKLJP* država ima dužnost zaštititi tjelesni i moralni integritet pojedinca od drugih osoba. U tu svrhu država treba u praksi održavati i primjenjivati odgovarajući pravni okvir koji pruža zaštitu od čina nasilja od strane privatnih osoba.

Naglašeno je da je glavna svrha izricanja krivičnih sankcija ograničiti i odvratiti počinitelja od nanošenja daljnje štete. Međutim, teško da se ti

11 Para 149. *Opuz* protiv Turske.

12 Para 58. A. protiv Hrvatske.

13 Para 59. A. protiv Hrvatske.

ciljevi mogu ostvariti ako se izrečene sankcije ne izvršavaju.¹⁴ Nadležni organi imaju obavezu da provode mjere izrečene od strane domaćih sudova, kojima je, s jedne strane, cilj sprečavanje daljeg nasilničkog ponašanja, a s druge strane pružanje zaštite žrtvi nasilja u porodici.

U predmetu *Hajduová* protiv Slovačke¹⁵, broj: 2660/03 od 30.11.2010. godine, Sud je podsjetio da države imaju obvezu na zaštitu fizičkog i psihičkog integriteta pojedinca od drugih, posebno u slučaju porodičnog nasilja. Krivični postupak protiv A., aplikantinog (sada bivšeg) bračnog partnera, pokrenut je u avgustu 2001. godine, nakon što je A. verbalno i fizički napao aplikanticu te joj u javnosti uputio prijetnje smrću. Bojeći se za svoj život, gospođa *Hajduová* i njena djeca preselila su se u prostorije nevladine organizacije u Košicama. A. je u prošlosti bio osuđen četiri puta u posljednjih deset godina. Umjesto određivanja zatvorske kazne, domaći sud je naredio, što je bila preporuka od strane stručnjaka, da se A. podvrgne psihijatrijskom liječenju jer pati od ozbiljnog poremećaja ličnosti. A. je zatim prevezen u bolnicu u Košicama. Bolnica u koju je bio premješten nije provela psihijatrijsko liječenje koje je bilo potrebno, niti je Okružni sud obavezao bolnicu da se A. podvrgne liječenju. Nakon što je pušten, A. je ponovio svoje prijetnje prema gospođi *Hajduovi* i njenom advokatu, koji je nakon toga podnio nove krivične prijave i obavijestio Okružni sud. Okružni sud je ponovo odredio psihijatrijsko liječenje ali sud nije uspio osigurati da A., odmah nakon presude, bude smješten u bolnicu u svrhu psihijatrijskog liječenja.

Za razliku od drugih predmeta koji su podneseni Sudu A. upućene prijetnje nije ostvario ali je strah aplikantice bio stvaran i utemeljen, s obzirom da je A. već bio osuđivan. Sud nije mogao zanemariti činjenicu da je A. bio u mogućnosti nastaviti prijetiti aplikantici, jer domaće vlasti nisu bile aktivne i nisu uspjele osigurati da se A. podvrgne psihijatrijskom liječenju.¹⁶ Kako su nadležni organi imali dovoljno naznaka da će A. ponoviti nasilje i da će i dalje prijetiti aplikantici, morali su imati i veći stepen budnosti.¹⁷ Sud je stoga zaključio da domaće vlasti nisu poduzele sve odgovarajuće mjere kako bi se A. podvrgnuo psihijatrijskom liječenju.

U predmetu *Kalucza* protiv Mađarske, broj 57693/10, od 24. aprila 2012., riječ je o različitim krivičnim postupcima protiv oba sudionika, to jest aplikantice i njenog vanbračnog partnera. Sudionici procesa su se

¹⁴ Para 78. A. protiv Hrvatske.

¹⁵ *Hajduová* protiv Slovačke. Predmet preuzet sa web stranice: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4d5bca992.pdf>

¹⁶ Para 49. *Hajduová* protiv Slovačke.

¹⁷ Para 50. *Hajduová* protiv Slovačke.

međusobno optuživali za napade. Aplikantica *Matild Kalucza* je dijelila stan sa svojim partnerom *Gy.B.* U periodu od 2006. do 2007. godine postojali su međusobni verbalni i fizički napadi partnera. Aplikantica je u više navrata podnosila krivične prijave za silovanje, napade i uznemiravanja protiv *Gy.B.* U četiri navrata *Gy.B.* je oslobođen optužbi. U pet navrata je postupak obustavljen iz razloga što aplikantica nije htjela nastaviti postupak ili nije htjela podnijeti privatnu tužbu. U dva navrata *Gy.B.* je proglašen krivim te su mu izrečene uvjetna i novčana kazna. U tri navrata aplikantica je proglašena krivom za nasilničko ponašanje, teške tjelesne povrede i napad. Činjenica da se aplikantica nije pojavila na prvom ročištu i da je *Gy.B.* zatražio odgodu ročišta ne može opravdati nerazumno dugo trajanje postupka. Žrtvi nasilja u porodici je neophodno pružiti hitnu ili barem brzu zaštitu, čak i ako je zahtjev na kraju odbijen, odluka je trebala da se donese bez odlaganja.¹⁸ U slučaju kada obje strane pokazuju sklonost nasilju potrebno je spriječiti kontakt između njih. Otežavajuću okolnost u ovom predmetu predstavljala je činjenica da prema Zakonu o zabrani nasilja u porodici i između srodnika vanbračni partner ne uživa zaštitu. Naime, bivši bračni i registrovani partner uživa istu zaštitu kao i bračni partner, dok bivši vanbračni partner nije obuhvaćen ovim zakonom.¹⁹ Sud je konstatovao da u slučajevima sporova, među strankama koje se ponašaju nasilnički, domaći sudovi, u skladu sa pozitivnom obavezom, nisu o istim odlučili u razumnom roku.²⁰ Iz tog razloga je povrijeđen član 8. *EKLJP*.

Konačno, u predmetu *Kowal* protiv Poljske²¹, broj 2912/11, od 18. septembra 2012., otac aplikanta je osuđen za porodično nasilje usmjereno prema njemu, njegovom bratu, i njihovoj majci. Otac je bio osuđen na jednu godinu i tri mjeseca zatvora, uz odgodu od četiri godine. Krivični postupak je trajao 6 mjeseci. Otac aplikanta je nastavio biti nasilan i porodica aplikanta je 5. novembra 2009. godine zatražila od domaćeg suda da otac ide na izdržavanje zatvorske kazne. U vezi sa ovim zahtjevom porodice aplikanta sud je održao dva ročišta 21. decembra 2009. godine i 12. aprila 2010. godine. 13. aprila 2010 je donesena odluka da otac aplikanta napusti dom i ista je postala pravosnažna 17. avgusta 2010. Sud konstatuje da iako je ovaj dio postupka trajao 5 mjeseci ostaje otvoreno

¹⁸ Para 64. *Kalucza* protiv Mađarske.

¹⁹ Para 67. *Kalucza* protiv Mađarske.

²⁰ Para 68. *Kalucza* protiv Mađarske.

²¹ *Kowal* protiv Poljske. Preuzeto sa web stranice: <http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/CASE%20OF%20KOWAL%20v.%20POLAND.pdf>

pitanje kritike na njegovo trajanje.²² Otac aplikanta u početku nije htio napustiti porodični dom. Kako otac nije htio napustiti porodični dom domaći službenik je 23. septembra 2010. godine zatražio od suda da sprovede mjeru koju je izrekao, odnosno da otac aplikanta napusti dom. Sud je održao ročište povodom zahtjeva službenika 4. novembra. Otac na kraju svojom voljom napustio dom. Uzevši u obzir kaznu i određivanje službenika za nadzor uvjetne osude koji je nadgledao očevo ponašanje, Sud je utvrdio da su optužbe koje je iznio aplikant brzo ispitane i da je suštinski ishod postupka bila zaštita njega i njegove porodice od nasilja. Štaviše, nakon što je kazna izrečena a otac nastavio biti nasilan, domaći sudovi su detaljno ispitali njegovo ponašanje i zaključili da iako nije bilo neophodno da služi zatvorsku kaznu da bi on trebao napustiti porodični dom. Stoga se ne može reći da su vlasti odradile slučaj na spor i neučinkovit način ili da nisu imale razumijevanja za neprilike u kojima su se nalazile žrtve ili da su te probleme minimizirali.²³ Odgovor vlasti nije bio neadekvatan s obzirom na težinu krivičnih dijela i nije se moglo reći da mjere izrečene u ovom predmetu nisu spriječile ili odvratile oca od nasilničkog ponašanja. U ovom predmetu nije utvrđena povreda člana 8. *EKLJP*.

Analizom navedenih predmeta može se konstatovati da Evropski sud za ljudska prava, kada odlučuje o predmetima u kojima se desilo nasilje u porodici, naročitu pažnju posvećuje obavezi država da preventivno djeluju i preduzmu aktivne mjere za sprečavanje i zaštitu žrtve nasilja. Ukratko rečeno, država ima obavezu da spriječi nasilje u porodici, a ako se ono desi, njena je dužnost da zaštiti žrtvu nasilja.

2. Nasilje u porodici u Bosni i Hercegovini

Na 25. sjednici Predsjedništva Bosne i Hercegovine, održanoj 19.07.2012. godine, donesena je Odluka o pristupanju Bosne i Hercegovine Konvenciji Vijeća evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Potpisivanjem ove Konvencije Bosna i Hercegovina mora obezbijediti minimalne standarde kako bi se zaštitila žrtva nasilja u porodici. Odnosno, spriječiti i zaštititi žrtvu nasilja u porodici.

BiH je uspostavila odgovarajući pravni okvir kada je u pitanju oblast nasilja u porodici.²⁴ Međutim, samo postojanje zakonskih propisa ne znači

²² Para 51. Kowal protiv Poljske.

²³ Para 54. Kowal protiv Poljske.

²⁴ Zakoni kojima se reguliše oblast nasilja u porodici u BiH su: Zakon o zaštiti od nasilja Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH br.22/05); Zakon o zaštiti od

da žrtva nasilja uživa odgovarajuću zaštitu. Pitanje na koje se mora dati odgovor jeste, dali se zakonski propisi primjenjuju u potpunosti i dali se u stvarnosti štiti žrtva nasilja? Izvještaji i analize međunarodnih organizacija ukazuju na činjenicu da žrtva nasilja u Bosni i Hercegovini nije dovoljno zaštićena, kao i da se prema počiniocima krivičnog djela nasilja u porodici izriču blage kazne.

U izvještaju *State Departmenta o stanju ljudskih prava u BiH se navodi*: „kako je mnogo onih koji godinama trpe fizičko i psihičko maltretiranje ali zbog straha, stida, odsustva podrške čak i najbliže sredine ili nekog drugog razloga o tome ćute. Iskustva govore da i žrtve koje se ipak odluče da prijave nasilje, prije nego postanu dio pomenute statistike, po pravilu prolaze kroz višegodišnje torture”.²⁵ Neprijavljivanje nasilja u porodici predstavlja gubitak sigurnosti građana u zaštitu koju je država dužna pružiti.

Analizom izrečenih krivičnopravnih sankcija konstatovano je da za krivično djelo nasilja u porodici sud redovno izriče uslovne kazne, a na osnovu kaznenih naloga koje podnosi tužilaštvo. U prilog ovome govori i činjenica da je od ukupno 57 okončanih predmeta koji su praćeni u izvještajnom periodu, u 41 predmetu izrečena uslovna kazna zatvora.²⁶ Nadalje se utvrđuje da je u većini slučajeva određen rok provjere od jedne godine, što predstavlja zakonski minimum. U ovom izvještaju se takođe konstatuje da je u 6 slučajeva, od ukupno 54 koji su praćeni, žrtva/oštećena i dalje bila izložena nasilju od strane optuženog.²⁷

U zaključku analize OSCE-a navodi se da sudovi na području BiH rijetko opozivaju uvjetnu osudu. Od 70 predmeta koji su detaljno analizirani, samo je u jednom predmetu u Federaciji BiH sud zauzeo stav da

nasilja Republike Srpske (Službeni glasnik RS-a 118/05); Zakon o prekršajima Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH br.20/04); Zakon o prekršajima Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH br.31/06); Zakon o prekršajima Republike Srpske (Službeni glasnik RS br.34/06); Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH br.36/03); Krivični zakon Republike Srpske (službeni glasnik br.49/03); Zakon o ravnopravnosti polova (Službeni glasnik BiH br.16/03); Porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH br.35/05); Porodični zakon Republike Srpske (Službeni glasnik RS-a br.54/02).

25 Ekspertni tim saradnika Centra za ljudska prava Univerziteta u Sarajevu, *Ljudska prava u Bosni i Hercegovini 2011 - Pravo, praksa i međunarodni standardi ljudskih prava sa ispitivanjem javnog mnijenja*, Centar za ljudska prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2012, str. 241.

26 Centar za pravnu pomoć ženama Zenica, *Praćenje i analiza krivičnih postupaka i sudske prakse u oblasti seksualnog i rodno zasnovanog nasilja u Federaciji Bosne i Hercegovine - Završni izvještaj i analiza*, Zenica, 2011, str. 24.

27 Ibid., str. 37.

je novo djelo počinjeno za vrijeme provjeravanja, otežavajuća okolnost.²⁸ Pored toga, niti u jednom od 70 predmeta koji su detaljno analizirani sud nije razmotrio je li počinitelj ispoštovao obaveze koje mu je ranije odredio.²⁹ Takođe nije zabilježeno da je višestruki počinitelj krivičnog djela sankcioniran za nepoštivanje ovakvih obaveza.

Na osnovu analiza i izvještaja koji se odnose na nasilje u porodici u BiH može se zaključiti da se zakonski propisi u ovoj oblasti primjenjuju ali da žrtva nasilja u stvarnosti nije zaštićena. U BiH se smatra da je žrtva nasilja u porodici zaštićena samim tim što je protiv osumnjičenog pokrenut krivični postupak, ne obraćajući pažnju na zaštitu žrtve od budućeg nasilja.

Rezime

Evropski sud za ljudska prava utvrdio je minimalne standarde u pogledu zaštite žrtve nasilja u porodici, koji se ogledaju u slijedećem:

- U slučajevima nasilja u porodici država ima pozitivnu obavezu, odnosno dužnost da zaštiti žrtvu nasilja. Pozivanje vlasti na činjenicu da nasilje u porodici predstavlja privatni odnos, odnosno porodični život, te da stoga vlasti nemaju pozitivnu obavezu. Sud odbacuje kao neosnovanu. Uplitanje državnih vlasti u slučajevima nasilja u porodici neophodno kako bi se osiguralo pravo drugih i spriječilo učinjenje krivičnog djela.
- Sud ne smatra da je obaveza vlasti ispunjena ukoliko je protiv nasilnika pokrenut krivični postupak ili ako je isti obustavljen iz razloga povlačenja prijave od strane žrtve nasilja. Sud ističe da je glavna svrha izricanja krivičnih sankcija ili mjera ograničiti i odvratiti počinitelja od nanošenja daljnje štete. Tužilaštvo treba biti u mogućnosti da nastavi krivično gonjenje u javnom interesu, bez obzira na to što je žrtva povukla podnesenu prijavu.
- Žrtvi nasilja u porodici je neophodno pružiti hitnu ili barem brzu zaštitu.

²⁸ OSCE, Krivična odgovornost i sankcioniranje počinitelja nasilja u porodici - Analiza i preporuke o krivičnopravnim sankcijama u predmetima nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini, 2011, str. 65.

²⁹ Ibid.

Assistant professor Boris Krešić, LL.D.

DOMESTIC VIOLENCE - THE VIEWS OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

Summary

Every person has the right to a family, but the realization of this right does not include that one member of the family can jeopardize the stability and rights of other members. By jeopardizing the rights of other members of a family, family ceases to be a private matter and it becomes a problem which the society needs to face. The paper brings a shorter analysis of the verdicts brought by the European Court of Human Rights in the last five years, which are related to domestic violence. By analyzing these verdicts, the author emphasizes the most important views of the Court and minimum standards that the state needs to provide in order to protect the victims of domestic violence.

Based on the analyses and reports related to domestic violence in Bosnia and Herzegovina, the paper states that the legal regulations in the field of domestic violence are implemented but that the victim is not protected in reality.

Key words: domestic violence, family, state's obligation, human rights